

Az Év könyve 2020

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az idén Kása Zoltánt, Sipos Gábort és Szabó Árpád Töhötömöt kérte föl, hogy az EME Kiadójának 2020. évi kiadványai közül jelölje meg azokat, amelyek érdemesek *Az Év Könyve* kitüntető címre. 19 saját és 6 közös, összesen 25 kötetet kellett számba vennie a bizottságnak, mivel a folyóiratok és a konferenciák kivonat-kötetei ebből a válogatásból kimaradtak.

Nagy örömünkre szolgált, hogy az ismeretes nehézségek ellenére a tavalyi könyvtermés mind számában, mind műfaji változatosságában felülmúlja a megelőző éveket. Mivel két tucatnyi kiadványból kellett kiválasztanunk egy vagy két kötetet, előzetesen megállapodtunk bizonyos szűkítő kritériumokban, anélkül, hogy ezek a kieső művek jelentőségét csökkentenék. Így gondoltunk arra, hogy a rengeteg szerkesztői munkát is magukba foglaló konferenciaköteteket (a nagyváradi irodalomtudományi konferencia – Albu-Balogh Andrea és társai, a hivatalnok értelmiség-konferencia – Bogdándi Zsolt és társai, Certamen-kötet – Egyed Emese és Pakó László) tudományos értékük elismerése mellett most kihagynánk a válogatásból. A Tonk Sándor emlékkönyv (Bogdándi Zsolt, Lupescu Makó Mária) és a Horváth Andor-kötet (Bilibók Renáta és társai) ugyanebbe a kategóriába kerültek. Hasonlóképpen döntöttünk a két, igen gazdag adattárral kiegészített doktori disszertáció, Szakál Anna és Bajkó Árpád vaskos kötete esetében is.

Kiemelt méltánylást érdemel az EME Kutatóintézetében készült adattár, az Erdélyi Magyar Helynévtár sorozat első kötete, a T. Szabó Csilla, András Zselyke kiadásában megjelent *Aranyos vidékének helynevei: Adattár c. könyv*.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat újabb két jelentős kötetrel gyarapodott (Miholcsa Gyula: *Erdély napórái*, Jancsó Árpád: *Temesvár – Lippa – Radna helyi érdekű vasút története*), hasonlóképpen méltánylandó az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat újabb négy kötete. Növelték az EME kiadványainak műfaji változatosságát az orvostudományi és műszaki jellegű értékes kötetek.

Hosszú töprengés után, a könyveket újra és újra kézbe véve körvonalazódtak azok a fent vázolt, szükségképpen szubjektív szempontok, amelyek alapján döntésre juthatott a bizottság. Már az elején leszögeztük, hogy egyetlen kötet kiemelése helyett kettőt javasolunk e kitüntető címre, egyet a saját, egyet pedig a más kiadókkal közösen megjelentett könyvek közül:

Szikszai Mária: *Letűnt világok antropológiája és a megismerhetetlen különös szépsége. Szociális kapcsolatháló és kulturális gyakorlat az írógép korszakában*. EME

A több mint 300 oldalas kötet lapjain a szerző egy elmagyarosodott sváb családból származó első generációs értelmiségi, Tyukodi Mihály rkat. lelkész és tanár (1916–1997) tekintélyes mennyiségű irathagyatékát (levelezés, naplószerű feljegyzések, hivatalos iratok stb.) elemzi az antropológia módszereivel. „Letűnt világok antropológiájáról szól ez a könyv” – állapítja meg a szerző, nem életrajz tehát, hanem az írógépét naponta használó papbácsi mikrovilágát mutatja be, a változatos témájú iratok egy kis közösség mindennapjaira vetnek fényt az erőteljesen változó történelmi körülmények között. Az irategyüttes tudatos gyűjtés és őrzés eredményeképpen állt össze, az események és kapcsolatok kitartó dokumentálását a reménybeli jövő olvasóra is tekintve folytatta az „adatközlő”.

Péntek János, Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*, szerkesztette Kontra Miklós, *A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén c. sorozat VI. kötete*, EME, Gondolat Kiadó.

Kontra Miklós sorozatszerkesztő előszava ismerteti a trianoni döntéssel szétszakított kárpát-medencei magyarság 1920 utáni kisebbségi nyelvállapotának felmérését célzó, az 1990-es évek közepén indult kutatást, amelynek eredményei, a kárpátaljai, vajdasági, szlovákiai, auusztriai és szlovéniai nyelvállapotot bemutató kötetek 1998–2012 között jelentek meg. A „legtöbb poszttrianoni magyart” érintő kötet most látott nyomdafestéket, és a szerzők bevezetőjükben fejtették ki a késés előnyeit: nemcsak az 1995–96-ban elvégzett kutatásokra alapozhattak, hanem egy 2009-ben elvégzett reprezentatív szociológiai kutatásba is bekapcsolódhattak, így az 1990-et követő két évtized nyelvi

jelenségeit is elemezheték. Alkalmuk nyílt ezzel arra, hogy az új korszak folyamatait is értékeljék. A történeti visszatekintés (I. fej.) mellett kiemelnénk a tartalomjegyzékből a 6. Kétnyelvűség a romániai magyar beszélők közösségben és a 7. Az érintkező nyelvek kontaktusnyelvészeti kérdései c. fejezeteket, amelyek címükkel is jelzik a kötet – nemcsak a nyelvészek számára – roppant fontos megállapításait és jelzéseit.

2021. március 21-én